

Crítica a l'Europa hegemònica

Les imatges que arriben del camp de refugiats d'Idomeni, a la frontera entre Grècia i Macedònia, mostren una situació inhumana i immoral que provoca una profunda vergonya i una rabiosa impotència. Tendes de campanya enmig d'un gran fangar que no deixa de créixer al ritme de les pluges que no paren de caure. En aquest terrible escenari de fang i aigua, 19.000 persones, entre les quals hi ha 4.000 criatures, esperen poder seguir el seu camí, dormen com poden i mengen quan poden. Peus que no es poden desenganxar del fang, cares desesperades en busca d'un oasi enmig d'aquell infern. Dones que donen a llum, homes que deambulen, criatures que ploren. Les cròniques que n'arriben són esgarrioses, les fotos mostren rostres al límit de la capacitat de resistència. Metges del Món ha alertat de l'aparició de malalties pròpies de la Primera Guerra Mundial com els "peus de trinxeres", i les organitzacions humanitàries fan una crida a la recollida de sabates. Davant d'aquest terror que glaça les paraules, només una pregunta: què li passa a Europa?

La resposta no és fàcil ni simple, però ajuda imaginar Europa com una moneda de doble cara que d'una banda és el problema i del'altra la solució. La inacció i el silenci institucional europeu formen part de la cara problemàtica. El projecte de construcció d'una espai comú en defensa dels drets humans i la democràcia, més enllà de la unió monetària, desapareix a marxes forçades davant del discurs ofici-

al de l'anomenada *crisi dels refugiats*. Un discurs que busca ser hegemònic per amagar la responsabilitat d'Europa. No assumir responsabilitat política davant del drama humà d'Idomeni no implica manca de responsabilitat europea sinó una condició ideològica que busca invisibilitzar-la i, en definitiva, negar-la. Es repeteix el mateix recurs retòric que amb la crisi econòmica: no se n'apunten les causes sinó que, simplement, es busca frenar-ne les conseqüències, que es presenten com a sobrevingudes. La retòrica de l'austeritat es basa en el determinisme econòmic i la defensa d'una reducció de la despesa pública per evitar el col·lapse. L'objectiu és retornar a la suposada normalitat anterior a la crisi, que s'identifica com l'estat natural de les coses. En aquest procés de construcció de discurs, recórrer a la idea de crisi és

SARA MORENO

SOCIÒLOGA

un aspecte clau. Etimològicament, el terme *crisi* es refereix a un canvi brusco o a una modificació important de l'estat normal de les coses. Però la normalitat no és neutra ideològicament, sinó producte d'una construcció social segons els valors polítics i culturals que s'imposen. L'Europa hegemònica d'avui defensa que tant la crisi econòmica com la crisi de refugiats requereixen mesures que permetin retornar a l'*statu quo* anterior. Es nega qualsevol escenari alternatiu: no hi ha alternativa al sistema econòmic capitalista, no hi ha alternativa a una Europa sense fronteres.

La inacció de l'Europa hegemònica davant del camp d'Idomeni no és gratuïta políticament. Bàsicament, perquè contribueix a construir una sensació de descontrol de la situació i la subsegüent sensació d'inseguretat entre la ciutadania. A mesura que

cala la idea de manca de control i de seguretat es criminalitza el refugiats. Emergeix un escenari en què no és possible la convivència perquè només hi ha lloc per a la competència per uns recursos escassos. Aquesta és la lògica que, reforçada per raonaments electorals a curt termini, hi ha darrere les mesures del govern danès sobre el confiscament de béns als refugiats; del govern anglès sobre la seva identificació, i de l'acord de la UE amb Turquia pel seu retorn. L'Europa de la integració deixa pas a l'Europa de la segregació i l'expulsió.

Algunes veus diuen que Europa no pot solucionar els problemes del món, però obvien una premissa anterior: Europa no pot viure aïllada del món. Com amb la crisi econòmica, no assumir responsabilitats a temps provoca costos que molt probablement deixaran profundes cicatrius. Quina confiança mereixerà Europa d'aquí uns anys a les 4.000 criatures que avui dormiran sobre el fang d'Idomeni?

Existeix un discurs alternatiu a la cara problemàtica de la moneda europea avui hegemònica. És el discurs que reivindica la cara de la solució. És la cara del projecte europeu que vol recuperar els seus orígens i reconeix la situació dels refugiats com un conflicte de drets humans i no com una crisi de gestió dels fluxos migratoris. Cal un context de politització que qüestionï l'Europa problema que criminalitza els altres per preservar la seva pretesa integritat. Una pretesa integritat que hauria de quedar soterrada per sempre més en el fang d'Idomeni.

Amb l'anomenada crisi dels refugiats passa com amb l'econòmica: no se n'apunten les causes sinó que es busca frenar-ne les conseqüències

ARIANNE FABER

Cal un context de politització que qüestionï l'Europa que criminalitza els altres per preservar la seva pretesa integritat